

पतितनयासंयुतो वामभागे शुगडादण्डेन दक्षे त्रिपथ-
गततिनीतीरशुद्धान्नुभागे । मायावीजञ्च कर्णे सुर-
सुनिहितो ध्यानयुक्तं वदामि प्रीत्या लोकस्य तस्मात्
सुरसुनिगणकैरुच्यते तारनामेति" शब्दार्थाच्च । छतवाक्यम्
दृष्ट्ये नं राजनि० । ६ नं चलो नं स्त्री० मेदि० । "विपत्तारे गुडं
दद्यात्" तारावनादिन्दुरथेन्दुवीर्यात्" ज्योतिः तं सां०
तं उक्ते अध्ययनरूपे प्रथमे १० गौणसिद्धिभेदे । "जहः
शब्दोऽध्ययनं दुःखविषातास्तयः सुहृत्प्रार्थितः । दानञ्च
सिद्धयोऽपौ सिद्धेः पूर्वोऽङ्गु शक्तिविधः" सां० का० ।
"विहन्यमानस्य दुःखस्य त्वित्वात् तद्विषातास्तय
इति इमा सुख्याः तिस्रः सिद्धयस्तदुपायतया
स्वितरा गौणतः पञ्च सिद्धयस्तत्तापि हेतुमत्तया तिस्रः
हेतुतया पञ्च व्यवस्थिताः । तास्माद्या अध्ययनादिलक्षणा
सिद्धयो हेतवः सुख्यास्तु हेतुमत्यः । विधिवद्गुरुखाद-
ध्यातृविद्यानामन्तरस्वरूपग्रहणमध्ययनं प्रथमसिद्धिस्तार-
मुच्यते" तं श्री० ११ विष्णौ पु० "अथोक्तस्तारस्तारः शूरः
शौरिर्जनेश्वरः" भा० अमु० १४६ अ० सहस्रनामकथने ।
१२ उच्चगन्धे पु० १३ इति त्रि० मेदि० । १४ स्फुरितकिरणे
१५ निर्मले त्रि० धर० । दिक्शब्दात् परम् तीरस्य
तारादेशः । १६ तीरे । दक्षिणतारं दक्षिणतीरमित्यर्थः
१७ उच्चैस्तरे त्रि० १८ नेत्रकनीनिकायां नं स्त्री० "मन्त्रेय
गूणितमन्दतारया" काद० । "तारैर्बभूवे परभागनाभतः"
साधः शुद्धसंज्ञाफले । "तारहेमसहारत्नविमानगत-
शोभितम्" भाग० ४।६।२७ । प्रणवे "तारो मायारमा-
योगो मनोदीपनमुच्यते" । (ओं श्रीं ह्रीं) दी० तं
"तारं व्योमान्निमनुयुगदण्डो ज्योतिर्मनुभतः" दी
तं । "हरिमन्त्रं तरलतारसुरसि दधतम्" जयदेवः न
"हरसि निहिततारोहारः" अमरः । "तारलोलबलयेन
करेण" सा० द० ।

तारक त्रि० तारयति त-णिच्-णञ् । तारयितरि । "तव
हि जलोः प्रायोऽपूतक्रममाणेषु रुद्रस्तारकं ब्रह्म व्याचष्टे"
जाबालोप० । त्रिव्यां कापि अत इत्थम् । २ तैत्थ्यभेदे
तत्तथा शिवपुराणे दृष्ट्या । शर्करा ४ भेलके च मेदि० ।
तारैव स्वार्थे क । "तारका ज्योतिषि" पा० अजादि०
टाय् न अत इत्थम् । तारका । ५ नेत्रकनीनिकायां स्त्री ।
६ चक्षुषि नं स्त्री० मेदि० । "तस्मिन् विप्रकृताः काले
तारकेण दिवौकसः" कुमा० । "अग्निभाव्यतरिकस-
दृष्टिहमद्युतिविम्बमस्तमितभाभु नभः" साधः "कुमार-

स्तुतिपु तारकोद्धारणम्" काद० । न दण्ड्यानां नेत्रो-
त्पादनमिति ध्वन्यर्थः । "पतनं तारकादीनाम्" सुयु०
"तनुकाशेन विचेयतारका" रघुः । "तारकायर्षिभ्य
धर्मं विनाशपिशुनम्" "कापि विहृत्य दिवावसाने
लोहिततारका" काद० । "त्र्यधिकदशयतिर्ननौ रौ
भवेतां ररौ तारका" उत्तरत्नाकरोक्ते अष्टादशाक्षरपा-
दके उक्त्यभेदे च । [तत्तथा शिवपुराणे दृष्ट्या ।

तारकजित् पु० तारकं दैत्यं जयति जि-क्लिप् । क्रांतिकेये
तारकाच्च पु० तारकासुरस्य ताराक्षापरपथ्याये पुत्रभेदे
"निर्जितेषु च दैत्येषु तारकस्य सुतास्तयः । ताराक्षः
कमलाक्षस्य विद्युन्माली च पार्थिवः" इत्युपक्रमे "का-
ञ्चनं तारकाक्षस्य चित्तमासीन्महात्मनः । राजतं कस-
लाक्षस्य विद्युन्मालिन आयसम्" भा० क० इत० ।
२ कुमारसुचरभेदे "महाजठरपादाङ्गास्तारकाक्षा
भारतः" भा० ग० ४६ अ० ।

तारकब्रह्म न० कर्म० । रामस्य (ओं रामाय नमः)
पञ्चरे मन्त्रे । "पञ्चरं महामन्त्रं तारकब्रह्म-
उच्यते । रामाय नम इत्येतत् प्रणवादि पञ्चरम्"
इति अन्योऽपि मन्त्रः पञ्चपुरः उक्तो यथा । "सुमूर्धो-
र्धनिकण्ठान्तु अर्द्धोदकन्यासिभः । अहं दिशामि ते
मन्त्रं तारकं ब्रह्मवाचकम् । ओं श्रीरामरामैत्येत-
न्मन्त्रं तारकमुच्यते । अतस्त्वं जानकोनाथ । परं ब्रह्म
विनिश्चितम्" ।

तारकादि संज्ञातार्थे इतच्चप्रत्ययनिमित्ते पा० गण सू०
उक्ते शब्दगणे स च गणो यथा

"तारका, पुष्प, कर्णक, मञ्जरी, कृजीप, क्षण,
सूत्र, निष्कमण, पुरीष, उद्धार, प्रचार, विचार,
कुशल, कण्टक, सुसल, सुकल, कुसुम, कुटुहल, स्तवक,
किशलय, पल्लव, खण्ड, वेग, निद्रा, सुद्रा, बुभुक्षा,
धेनुव्यां, पिपासा, अडा, अश्व, पुलक, अङ्गारक, वर्णक,
द्रोह, दोह, सुख, दुःख, उत्कण्ठा, भर, व्याधि,
वर्धन, व्रण, गौरव, शान्त, तरङ्ग, तिलक, चन्द्रक,
अश्वकार, गर्व, सुहृत्, हर्ष, उत्कर्ष, रण, कुशल्य,
गर्भ, जुध्, मोमल, ज्वर, गर, रोग, रोमाञ्च, पण्डा,
कज्जल, तप, कोरक, कल्लोल, स्पष्ट, फल, कञ्जुक,
गङ्गार, अडर, गैवान, वज्रल, शम्भ, आराल,
कलङ्क, कर्दम, कन्दल, मूर्च्छा, अङ्गार, हस्तक, प्रतिविम्ब,
प्रिम्न, तन्त्र, प्रत्यय, दीक्षा, गर्ज, (गर्गादिप्राणिनि)" "तदस्य